

Erhvervsøkonomisk litteratur

Af Erik Johnsen

R. Alec MacKenzie, *Sådan lettes chefens tidspres*, Time Management, Instituttet for lederskab og lønsomhed i samarbejde med Nyt Nordisk Forlag, København, 1974, 154 sider, 78 kr.

Efter forfatterens opfattelse er det folks egen fejl, hvis de bliver fanget i – som det hedder på originalsproget – »the time trap«. Det er ikke situationens eller omgivelsernes skyld.

Baseret på denne forudsætning er det muligt at lette folks tidspres gennem følgende 10 indsatser.

For det første må man acceptere, at tid er en knap faktor, dernæst må man lære at styre sig selv og sin egen tid, navnlig gennem planlægning af arbejdet, gennem at indrette miljø og hjælpemidler herefter, ved at begrænse afbrydelser, ved at træffe beslutninger, når de skal træffes, ved at delegere, ved at styre medarbejdernes tid, ved at samarbejde med sin sekretær og endelig ved at studere vejene til eliminering af de tidsrøvende faktorer.

Det er klart, at en sådan fremstilling interesserer en tidspresset anmelder, som bl. a. har nærlæst afsnittet om læsning, hurtiglæsning og selektiv læsning. Uden andet udbytte end at det må man kunne, og hvis man ikke kan, må man lære det, og hvis man ikke kan lære det, må man lade være med at læse.

Dermed er indirekte sagt, at generelle anbefalinger til folk om, hvordan de bør beté sig for at blive effektive og lykkelige, fortrinsvis gør anbefaleren lykkelig. Dermed er dog ikke sagt, at en systematisering af samtlige de optegnelser, MacKenzie har gjort sig omkring tidsanvendelse ikke kan være nyttige i ens egen bevidstgørelse af, hvordan ens tid anvendes og dermed en igangsætning af en individuel læreproces med henblik på at ændre tidsanvendelsen.

Dermed bliver bogen lige så vigtig som lærebøger i afvænning af rygere, i konditræning, kalorietælling og transcendental meditation. Det er alt-

sammen noget, man skal kunne nu om dage for at spille lederrollen. Eller for ikke at gøre det.

Kvantitativ Erhvervsøkonomi

Sven Danø, *Linear Programming in Industry*, 4th edition, Springer-Verlag, Wien, 1974.

Sven Danø, *Nonlinear and Dynamic Programming*, Springer-Verlag, Wien, 1975.

Professor Sven Danøs klassiske lærebog i lineær programmering er nu udkommet i fjerde udvidet udgave. Det drejer sig stadigvæk om en pædagogisk og præcis fremstilling på ca. 150 sider plus appendix og litteraturreferens.

Bogen indeholder hvad der er nødvendigt og tilstrækkeligt til forståelse af den lineære programmerings problemstilling, metode og delvis også dens teknik. Særlig pædagogisk er måske fremstillingen af dualitetsprincippet og skyggepris tankegangen, men i denne udgave er også sensitivitetsanalyse, heltalsprogrammering og dekompositionsproblemstillinger, kommet ind med oversigtlige pædagogiske afsnit.

Det er ikke underligt, at denne fremstilling som pædagogisk værktøj har gået sin sejrsgang over hele verden, men det man må spørge sig om på det nuværende udviklingstrin i programmeringsfilosofi og teknik, er om man stadig skal starte med den begyndelse som Danø så fint har udformet, eller om man kan sige at disse erkendelser er passé, og indbygget i, udbygget og ændret i de mange praktiske former for lineær programmeringsvirksomhed, man ser i industripraksis. Hertil kommer, at ethvert problem som bekendt har sin egen unikke problemformulering og problemløsning, som i hvert tilfælde gør vold på de formelt rigtige principper. Hertil vil forfatteren og andre med klassisk dannelse nok svare, at en introduktion til lineær programmering, som den Danø giver, er hurtig læst og hurtig forstået, og derfor bør enhver uanset den direkte anvendelighed i stoffet være fortrolig med det. Nærværende anmelder vil tilslutte sig denne sidste tankegang.

Danøs nye bog fra 1975 om ikke-lineær og dynamisk programmering, kan dels ses som en fortsættelse af den lineære programmering, men også som et arbejde i sig selv. De to bøger ligner hinanden derved, at der også i den nye bog er en overskuelig, principiel og meget pædagogisk opbygning.

Den er atter på en ca. 150 sider, og indeholder både appendix, referencer og index.

Bogen er opbygget i 10 afsnit: lineær og ikke-lineær programmering, elementerne i den matematiske teori for ikke-lineær programmering, linearisering af ikke-lineære programmeringsproblemer, kvadratisk programmering, dynamisk programmering og flertrins optimering, anvendelser af dynamisk programmering, en række specifikke problemstillinger i selve den dynamiske programmeringsproces, herunder risiko og en indgående analyse af dynamisk programmerings såkaldte rekursionsproces.

Atter kan man sige, at Danø har konstrueret et mesterligt pædagogisk værktøj til et introducerende studium af disse programmeringsformer. Det skal forstås på den måde, at vi i forvejen har mange fremstillinger af de samme ting, men de er enten for omfangsrige og blander skidt og kanel, eller også er de for formaliserede uden kød på, eller også er de regulære case-studies.

Professor Danø har baseret på sin mangeårige pædagogiske virksomhed fremarbejdet et materiale, der er fri for disse skævheder og det gør også denne fremstilling anbefalelsesværdig. Ikke alene for begynderen, men fagmanden kan godt have glæde af at rekapitulere sin børnelærdom. Som han aldrig har brugt.

Jakob Krarup og Peter Mark Pruzan, *Optimeringsmetoder I, Lineær programmering*, Polyteknisk Forlag, 1974.

Denne fremstilling på 263 sider af optimeringsproblematik med særligt henblik på lineær programmering er udviklet i samspil med operations-analysestuderende. Samtidig er bogen skrevet af to forfattere, der begge er praktiserende konsulenter ved siden af deres pædagogiske virksomhed. Denne kombination giver sig også tydelig udslag i bogens opbygning og indhold. Forfatterne har taget de lineære programmeringsproblemer op til bearbejdelse som det er deres praktiske erfaring at der er problemer med. Fremstillingen er måske blevet lidt mere formel end man kunne forvente, men da der jo her er tale om en lærebog og ikke en konsulent-rapport til et enkelt firma, så er det vel forsvarligt.

Fremstillingen er opdelt i to hovedgrupper, nemlig en indledning om optimeringsproblemer og en nøjere gennemgang af lineær programmering. Her må man navnlig pege på det forfatterne kalder post-optimale analyser, som vel må siges at være deres egentlige nye bidrag til vores hjemlige do-

kumentation af lineær programmerings anvendelighed og særlige problematik. Det er et 50 sider langt afsnit om sensitivitetsanalyser, parametrisk programmering og særlige optimeringsproblemer baseret på den initiale løsning.

Bogen er på dansk og retter sig mod forskellige målgrupper som gymnasiets matematiske-fysiske gren, efteruddannelseskurser, medarbejdere ved EDB-centre, folkeuniversitetet og endelig mener forfatterne, at deres fremstilling er anvendelig også til selvstudium.

Anmelderen kan være enig heri og i øvrigt glæder vi os til optimeringsmetoder II, hvis indholdsfortegnelse er givet i nærværende fremstilling og som tegner til en spændende videreføring i praktisk retning af den formelle optimeringsproblematik.

Kenneth R. Baker, *Introduction to Sequencing & Scheduling*, Wiley, London, 1974, 305 sider, 8.50 £.

Sekvensteori og tidsplanlægning er en klassisk operationsanalytisk disciplin. Man har i de sidste 20 år forsøgt at opbygge algoritmer og heuristiske fremgangsmåder til at takle de yderst komplekse problemer, som den optimale rækkefølge af operationer giver anledning til.

Forfatteren har forsøgt at systematisere en lang række af de erfaringer man har, i en lærebog for det der svarer til specialfagene i operationsanalyse på cand. merc. studiet.

Det er en overskuelig og instruktiv lærebog, disponeret som følger: introduktion, én maskine med uafhængige jobs, og variationer heraf, parallelle maskiner, flowshop scheduling og jobshop scheduling, simulationsstudier af disse problemer og netværksmetoder herfor. Endelig kommer et afsluttende afsnit omkring ressourcebegrænset projektplanlægning. Dette sidste afsnit fører sekvensteorien over i programmeringsteorien.

Det er en bog for specialisten (specielt konsulenten), der arbejder med disse stadig vanskelige spørgsmål.

Alf-Erik Lerviks, SIMDEK, *En Segmenteringsmodell för prognostisering av efterfrågan på nya konsumentkapitalvaror*, Svenska Handelshögskolan, Helsingfors, 1974.

Dette er professor Lerviks operationelle udformning af den algoritme han disputerede på for et par år siden.

I Lerviks arbejde om en socio-økonomisk diffusionsmodel for nye kon-

sumentkapitalvaror, Helsingfors 1973, konstruerede han indtrængningskurver baseret på et empirisk materiale omkring TV-udviklingen i en bestemt del af Finland.

Han har nu udviklet disse diffusionsstudier til en egentlig prognosemetodik, hvor han kan fremarbejde ikke alene ny-anskaffelser, men også udskiftningskøb for langvarige forbrugsgoder.

Totalmodellen er baseret på fire typer af adfærdsparametre: kommunikation, informationsgenerering, reaktion og genkøb.

Der skal ikke her gås i detaljer med simulationssproget, der skal blot gøres opmærksom på, at man her står overfor en smuk metodeudvikling på prognose/målgruppefeltet.

Rolf Andersson og Björn Bjerke, *Produktionsstyrning i 8 svenska företag*, Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1974.

Det svensk producerede undervisningsmateriale indenfor almen erhvervsøkonomi bliver bedre og bedre. Her står vi overfor et smukt pædagogisk materiale omkring problemerne i produktionsstyring. Forfatterne tager udgangspunkt i systembegrebet og præciserer produktionens plads i virksomheden. Dette afkaster en række krav til egentlig produktionsstyring og dette afkaster atter krav til modeller for produktionsstyring. Sådanne udarbejdes principielt og der gives følgende 8 eksempler: Alfa-Laval i Lund, Boliden-Reymersholmsverken i Hälsingborg, Felix i Eslöv, Foodia i Staffanstorps, Icopal i Malmö, Kristianstad-Blekinge Slakteriförening i Kristianstad, PLM i Malmö og Skrombergaverken i Ekeby.

Forfatterne drager en checklisteagtig konklusion af deres empiriske studier med henblik på enhedsproduktion, serieproduktion, masseproduktion og procesproduktion. Plus at de stiller en lang række principielle spørgsmål som bør afklares i hver enkelt produktionsplanlægning. De peger også på, hvorledes de selv og andre bør kunne komme videre i en stedse løbende søge-læreproces på produktionsstyringens område. Det er lærebog på HA-cand. merc. niveau.

Lars Engström og Göran Bergendahl, Red., *Transport-ekonomi*, Almqvist & Wiksell, Stockholm, 1974.

Det er sjældent at vi ser en samlet fremstilling om transportøkonomi. Den foreligger ikke desto mindre her i redaktion ved professor Göran Bergendahl assisteret af Lars Engström. Fremstillingen, som er på 250 sider, er

disponeret efter godstransporter nu og i fremtiden, udbuddet af transporttjenester, transportforbrugerens beslutningsproblem, transporterne i forskellige sektorer af den svenske økonomi og endelig modeller og løsningsmetoder for specifikke transportproblemer.

Godstransporterne er beskrevet både som jernbanetransport, lastbiltransport, søtransport og lufttransport og det samme er udbuddet af disse tjenester. Transportproblemerne er imidlertid meget forskellige for forskellige brancher i samfundet, derfor er det nødvendigt at se til eksempel på landbrugets transportproblemer, skovbrugets transportproblemer, bygge- og anlægsvirksomhedernes transportproblemer osv. Dette forsøger forfatterne via en række underleverandører at få redegjort for.

Traditionen tro må det konkrete problem løses på en specifik måde og her til anbefaler forfatterne en række veludviklede transportoptimeringsmodeller.

Det er en fremstilling som godt kan give vore hjemlige transportøkonomiske debatter et løft.

Birger Ljung/Jan Selmer, *Samordnad planering i decentraliserade företag*, En studie av Dantzig & Wolfe's dekompositionsalgoritm, Företagsekonomiska institutionen vid Stockholms Universitet, Bonniers, Stockholm, 1975. I denne doktordisputats fra Företagsekonomiska Institutionen ved Stockholms Universitet gør forfatterne rede for hvorledes de i en konkret virksomhed, har opbygget en stor programmeringsmodel og ved hjælp af den dekomponeret en kompleks virksomhed til en række profitcentre. Det afgørende er imidlertid at dekomponeringen foregår efter sådanne principper, at der tilstræbes et totalt optimum via opsplittningen i mindre og overskuelige dele.

Studiet kan opfattes som en praktisk og teoretisk videreførelse af de generelle principper, der er nævnt i den ovenfor refererede programmeringslitteratur.

Det er et udpræget kvantitativt studium, men forfatterne er på det rene med at hvis det kvantitative modelforløb skal give sig udslag i praktiske organisationsændringer, så må det gennemkøres og gennemføres af de personer, som står for ledelsen i de pågældende virksomheder og deres afdelinger, men med forfatterne eller ligestillede som eksterne konsulenter.